

Nemzeti Társalkodó.

September' 7-dik napján 1833.

É r t e k e z z é s

*Erdélynek nemzeti pecsétjein
találtató körül-írásokról.*

agnosco Patriam, gaudensque saluto.
Petrarca.

Nagyon megtisztelve érzem magamat, midőn Nemzeti Társalkodónak 6-dik számjában (1833 Augustus 10.) egy derek honfi barátom által (kinek hazánk, históriájában és törvényeiben való alapos jártasságát, és tudományát ismérem, és tisztelem.) személyemet felszólítva látom az iránt, hogy az erdélyi egyesült három nemzetek pecsétjein eléforduló körül-írásain találtató különösségekről és ezekből származó kétségekről, nem annyira okoskodó hypothesesen, mint históriai alapon épült felvilágosítást nyujtsak. Örömmel veszem tehát író-tollamat újjaim közzé, hogy ezen barátságos meghívásnak tehetségem, értékem szerént mentől-előbb elegendet tehessek.

Szegedinek, Praynak, Pálmának, Seywerthnek, Schlötzernek, Horváth Istvánnak,

Simonchicznek, 's más tudósoknak az erdélyi három egyesült nemzetek pecsétjein előforduló magyar körül-írás felől való tévedéseik szembetűnők voltak előttem is, és sokáig megmagyarázhatlanok valának. — Láttam ugyan Cornides Daniel leveléből, melyet 1783-ban M. Vásárhelyről September 19-kén tudós Benkő Jó'sefhez írt, hogy említett derék Benkő Jó'sefünk akart értekezni az erdélyi három egyesült nemzetek pecsétjeiről; Cornides sorai ezek: „Dissertatiunculam Tuam, Elenchum Comitiorum Transilvanicorum cum necessariis adnotationibus complexam, utinam in Promptuario Hungarico quantocyus publici faciās juris! Multa egregia, quae et argumenti dignitate et novitatis gratia sese commendabunt, e pulcherrima illa Commentatione Tua condiscemus. Nec minus Lectoribus Historiophilis se probabit altera Tua Dissertatio, eadem Promptuario inserenda, de Unione, et Sigillis trium Transilvaniae nationum.“ — Benkő Jó'sef e'béli értekező szándékát ki is jelentette ily czímű munkájában: „Diætæ, sive rectius Comitii Transilvanica“ a' 47-dik lapon: „De Unione receptarum harum nationum in Legibus patriis partim memorabili, quae primo omnium facta videtur anno 1456, vel saltem documentis ad altiora tempora destituimur, hoc loco non ago quam peculiarem de hoc argumento Tractatum, sub titulo: Politica Trinitas Transilvanica, sive unio trium in Transilvania

„receptarum nationum, triaque earum sigilla, ut et insignia, descripta auctore . . . :
 „in publicam lucem emittendam elucubraverim. Id solum in transcurso mirari non desino, quod de Sigillis nationum quotquot scripserunt mihi visi, omnes a vero aberrasse deprehendam.“ — Itt maga Benkő József megisméri, hogy valahányan e tárgyról írtak, mind hibáztak; — de valyon teljesítette é Benkő József ezen igéretét? — annak minden törekedésem mellett-is nyomára nem akadhattam, — el lévén tehát tőlem zárva a reménység, mások munkájok után e tárgyban világositást meríteni, magam erején törekedtem a homályt eloszlatni; — de valyon nem jártam-é úgy mint Aeneas, ki süketlenül iparkodott Creusa árnyékát áltölelni?

„Ter conatus eram collo dare brachia circum,
 „Ter frustra compressá manus, effugit imago,
 „Par levibus ventis, volucrique similia somno.“
 Virgil.

A ki többet 's jobbat tud, annak oktatását nemcsak örömmel elvárom; de barátságosan ki-is kérem, mert a valóságot csak közös erővel érhetjük-el.

Schlötzer (Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, pag. 645) erősíti: hogy 1538-ban Zápolya János Király alatt törvényesen megállított legyen, hogy az erdélyi három egyesült nemzetek számára három különböző új pecsét készitessék, ugymint az erdélyi Vármegyék' számára, egy fejú

sas *) czímerrel, és ezzel a' körül-írással: „*Sigillum X Comitatum Trans. Nemes ha,*“ — a' Szász nemzet számára; hét tornyokból álló czímerrel, 's ezen körül-írással: „*Sigil. Nationis Saxonicae.* rom nemzetből „ál.“ — a' Székely nemzet részére pedig egy egész nap, és fél hóld czímerrel, 's ily körül-írással: „*Sigil. Nationis Siculicae.* lo Erdély Országá.“ — Ezt erősíti Felmer (Hist. Transilv. pag. 21) és Seywerth-is (Ungr. Magazin. II. pag. 500) — Ezek szerint tehát az erdélyi három egyesült nemzetnek 1538-beli pecsétjein a' körül-írások ily rendel követtek:

Sigillum X Co-		Sigil. Nationis		Sigil. Nationis
mitatum Trans.		Saxonicae		Siculicae
Nemes ha-	hu	rom Nemzetből	ál-	16 Erdély Orzága.

ámbár pedig sem a' fennérdeklett 1538-beli országos határozásnak törvényes cikkelyét (melyen a' fennebbi erősítés épül) sem pedig ezen 1538-beli pecsétet még eddig eredeti-képpen nem láthattam, — mégis annak úgy létét merőben eltagadni nem merem; mivel:

a) Seywerthnek Cornideshez írt levelében, melyben ezen 1538-beli pecsétet leírja, ezt olvasom: „*Hier haben sie mein Freund ihre (der Siegel) Beschreibung, und können sich sicher darauf verlassen.*“ (Ungr. Magaz. II. pag. 500.) tehát méltán gyanitha-

*) Hogy az erdélyi Vármegyéknek már 1321-és 1437-ben egy sas volt czímerjek, azt oklevelekkel tudom bécizonyítani.

tó, hogy egy oly nem csekély érdemű diplomaticus, mint Seywerth, nem hazudott, sőt hogy ezen pecséteket tulajdon szemével is látta, 's talán Felmer-is, és utánna mások.

b) mivel az alább eléhozandó 1659-beli törvényes cikkelyből éppen nem az jön ki, hogy Erdélynek 1659 előtt három nemzeti pecsétjei ne lettek volna, hanem csak hogy azok 1659-ben többé már nem voltak.

c) Nem-is látom az erdélyi magyar vagy Székely nemzetnek onnan ne-talán háromló kisebbitését, hogy a' Szász nemzet pecsétje 1538-ban a' más két nemzet pecsétje közzé helyheztetett, vagy-is, hogy a' pecsételésben közbelső helyet foglalt légyen-el, sőt abból csak annyit látok, hogy 1538-ban Erdély ez által azt akarta kifejezni; hogy a' Szász nemzetet még inkább kebeléhez szoritotta; vagy hogy a' Szász nemzetet magára nem hagyta 'sat.

Ilyenek valának tehát 1538-ban (ha Seywerthnek, és Felmernek hinni akarunk) Erdélynek három nemzeti pecsétjei. — 1538-tól fogva pedig 1659-ig minő változásokon mentek légyen azok keresztül? mikor, 's mi alkalmatossággal vesztenek, vagy töröltetnek légyen azok el? — arról bizonyost még senki se mondott, 's ennél fogva igen kevés hitelt adhatok én-is Szegédi János abbéli állításának, (Andreas II. Saxónum in Transilvania libertatis assertor) hogy t. i. Fejedelem Báthori Gábor a' Szászokra való boszszujából, a' Szász nemzet emilitett 1538-beli

pecsétjén lévő magyar körül-írást: „Rom
 „nemzetből ál.“ így változtatta volna el:
 „Rosz nemzetből ál.“ — Ezt csak mesének
 és történelmi pletykának veszem, és meg nem
 foghatom, hogy nagy érdemü, tekintetü, 's
 fáradhatatlan criticus historicus Pray György
 (Dissert. p. 166) Szegedit e' részben hogy
 követhette?

Akár mi lett legyen is egyébaránt e-
 zen 1538-beli pecsétek' sorsa, — bizonyos
 mindazát az: hogy fejedelem Barcsai Ákos
 alatt 1659-ben Május 24-dikén Szász Sebe-
 sen tartatott ország' gyűlésén új pecsétek ké-
 szítése határozottatott legyen, — az a'kori 3-
 dik törvényes cikkely e'képpen szól: „Lát-
 tyuk Kegyelmes Urunk ebből is Országul nagy
 fogyatkozásinkat, hogy bizonyos pecsétünk
 nem lévén, netalám most immáron kárun-
 kon, experiállyuk annak ekkédiglen való szük-
 séges nem lételet. Hogy azért ebből is jöven-
 dőben is nagyobb incommoditásunk ne követ-
 kezhessék, illendőnek íteltük a' Nágod tet-
 széséből, hogy bizonyos négy pecsétek met-
 tzessenek, az Országunk *négy nagyobb Ren-
 dei szerént*, mellyeknek egyike, ugymint az
 Erdélyi Vármegyéké, állyon az ország Prae-
 sidensénél, avagy az Erdélyi Itélő Mester-
 nél; a' másik, melly a' Székelységé leszen,
 az Udvarhely széki Fő Capitánynál; a' har-
 madik, melly a' Szász Natiojé, a' Szébeni
 Polgár Mesternél; A' negyedik pedig, melly
 az Erdélyhez incorporáltatott Magyar Or-
 szág részijé, állyon azon részben lévő Itélő

Mesternél. Ha pedig valamely időben, Itélő Mester, nem találna lenni, a' Partiumban; olyankor állyon a' Bihar Vármegyei Főispánnál, kikis sub fide Christiana kötelesek legyenek azoknak conserválására, úgy hogy semminémű időben; sem senkinek parantsolattýára, ki ne adgyák, hanem tsak az ország rend, és rendkívül való Gyűlésében, olyankor vagy ő magok vigyék-elő, vagy hogy igen hiteles emberektől küldgyékbé, ha ő magok semmi úton bé nem mehetnének; és ha kik ezek közzül az halál által elragattatnak, maradéjkok mentől hamaréb, vagy valamely Cáptalanban, vagy hogy az Itélő Mesternek szorgalmatos gondviselés alatt beadgyák, testimonialist vévén rola, egyébaránt azoktól kévanyuk elő. A' pecsétek pedig illyenek legyenek: az Erdélyi Vármegyéknek a' petsétre metczett insigniájok legyen egy fél sas, körül való írása: *Sigillum Comitatum Transilvaniae*. A' Székelységnek légyen egy fél hold, és nap, körül való írása: *Sigillum Nationis Siculicae*. A' Szászágé légyen hét kolcsos város, körül való írása: *Sigillum Nationis Saxonicae*. A' Magyar Ország Erdélyhez incorporáltott részéjé légyen: négy folyó víz, 's a' kettős kereszt, körül való írása: *Sigillum Partium Hungariae Transylvaniae annexarum*: Ehez eztis hozzá adván: Ha valaha valamely időben, (kit Isten el távoztasson) Magyar Ország részei Erdélytől, ha csak ideig is, el találnának szakadni, a' mint in-

már szomorú példánkra egynehányszor meg-
is lőtt, in tali casu, az Erdélyi három Nem-
zetből álló Státusok, egész Corpust consti-
tuálván, az három pecséttel nomine totius
Regni, pecsételhessenek, és azok alatt min-
den felé expediálhassanak szintén ugy, mint
a' mikor Magyar Ország részei véle egy Cor-
pus voltak. Ez pecsétek nélkül, avagy ezek
közzül csak valamellyik nélkül is, excepto
casu praemisso, ha valamely expeditiok no-
mine Regni kelnének, erőtlének és hitel nél-
kül valók legyenek."

Innen nyilván ki-tetszik:

a) hogy Erdély 1659-ben új körül-irá-
su nemzeti pecsétét kapott.

b) hogy 1659-ben még szó se volt a'-
rol, hogy a' nemzeti pecsétéken a' deák kö-
rül-írásán kívül még magyar körül-írás is
legyen, — de nem is volt a'kor helye az
előbbeni magyar körül-írásnak: „*Három
Nemzetből álló Erdély Országá*“, mert a'-
kor Erdélynek nem *három*, hanem *négy* Fő
Rendei voltak, ugymint: 1 Erdélyi Várme-
gyék, 2 Székelység, 3 Szászság, és 4 Ma-
gyar Ország' részei; innen tehát következik:
hogy akármelly Erdélyi nemzeti pecséten
magyar körül-írás is, vagyon, az nem lehet
1659-beli pecsét.

c) Tehát Erdélynek nemzeti négy pe-
csétjein 1659-ben csak a' következő deák
körüli-írás volt:

1.	2.	3.	4.
Sigillum Comitatum Transilvaniae	Sigillum Nationis Siculicae	Sigillum Nationis Saxonicae	Sigillum Partium Hungariae Transilvaniae an- nexarum.

Eddig könnyü volt értekezödni, — de most jó már a' dolog sullya, 's a' különös-
ségeknek, és kétségeknek veleje, mert mel-
tán tétethetik a' következendö kérdés: hon-
nan vagyon az, hogy mind országos, mind
magános levél-tárokban elegendö számmal
található, és Erdély Országának három nem-
zeti pecsétjeivel hitelesített ok-leveleken sem
az 1538-beli, sem pedig az 1659-beli egy
idö-korü nemzeti pecsétek nem találatnak,
hanem mások, ugymint, illy rendel, és illy
körülirással:

Sigillum * Comitatum * Transilvanic *	Sigill. Nationis. Siculicae. Lo Er- déli Országa, há-	Sigill. Nationis Saxonicae. Rom Nemzetből ál, -
---	---	---

Ezen, önmagamnak már ez előtt szin-
te két esztendővel tett kérdésre, ugyan ak-
kor okoskodva így feleltem:

Ezen három pecsét között a' magyar
nemzeti pecsétnek 1659-bélinek kell lenni,
mert körül-irása egyezik az 1659-beli 3-ik
törvényes cikkellyel, 's nincs is azon ma-
gyar körül-irás, de a' Székely, és Szász
Nemzet pecsétjeik nem 1659-beliek mert ma-
gyar körül-irásuak; és ennél fogva nem e-
gyeznek az 1659-beli 3 dik Articulusal te-
hát ez a' két utolsó pecsét (Székelyek' és
Szászok pecsétje) 1538-beli és ezt annál in-
kább, és könnyebben hittem vala el, hogy
tudtam, hogy 1538-ban ezen szót: „Orszá-

ga“ így szokták vala írni „*Országá*“ — ennél fogva hittem, hogy a' Székely Nemzetnek 1538-beli pecsétjén a' magyar körülírás „*Lo Erdély Országá*“ nem a' mostani írás-modja szerént, hanem az a'kori szokás szerént eképpen lett légyen ki-metczve: „*Lo Erdély Orzagá*.“ — Ezt ha 1538-ban így metczették, ugy a' Székely és Szász nemzetnek 1538-beli pecsétjek el lehetett az Erdélyi Magyar Nemzetnek 1659-beli pecsétjével a' nélkül, hogy a' magyar körülírás változást szenvedett volna, vagy azt a' miatt változtattni kellett volna, mert a'kor is a' magyar körülírás „*Három Nemzetből álló Erdély Ország*“ épségében megmaradott. Hogy pedig a' csak most le-írtt három nemzeteknek pecsétjek sorában az első, úgymint az Erdélyi magyar nemzeté, metczésére nézve, nem lehet egy időkoru a' más két nemzetek pecsétjével, azt onnan-is vevém észre, hogy az Erdélyi magyar nemzet pecsétjén a' deák körülírás „*Sigillum Comitatum Transilvannie*“ egyes *e*-vel, nem pedig *ae*-vel íratott, holott a' Székely, és Szász nemzet pecsétjein *e*: szavak: „*Siculicae*,” és „*Saxonicae*“ éppen ellenkezőleg nem egyes *e*-vel, hanem *ae*-vel íratnak; tehát ezen három nemzeti pecsét nem ugyan azon egy metcző által 's nem is egy időben készülhettek. — Azon kérdésre pedig, hogy régenten ugyan azon egy időben miért pecsételtettek az oklevelek különböző esztendőbeli pecsétekkel? — arra azt feleltem volt, hogy a' Székely,

és Szász nemzetnek 1659-beli pecsétjeik valamiképpen talán elvesztek, és azért kellett az 1558-belieket újra elővenni.

Igy vélekedtem ez előtt két esztendővel és a' Székely és Szász nemzetnek pecsétjeit 1558-belieknek lenni véltem, de későbbre változott vélekedésem annyiban, hogy a' Székely és Szász nemzetnek említett pecsétjeiket már most 1661-belieknek tartom, mert történetesen akada kezembe a' Szebeniek levele, melyet 1661 Fejedelem Apafi Mihályhoz írtak, és a' mely így következik:

„Illustrissime, ac Celsissime Princeps,
„Domine Domine Clementissime, fidelium,
„perpetuorumque servitorum nostrorum ha-
„millimam subjectionem.“

„Kegyelmes urunk, Nagod parancsolat-
„tyát értettük, el-is küldettük már Seges-
„varra az posztho után, Udvarhelyi Janos
„uram ó keglme levelet az Nagod rendelé-
„sével megküldettük Medgyesre bizonyos em-
„berünk által. Beszterczéről-is megerkezet
„szolgánk az Beszterczei attyankfijai levele-
„vel, kiből Nagod megertheti, hogy az alla-
„pot az városban igen rosszúl van, miert
„kerünk Nagodat, mint Keglmés urunkat,
„ne rongáltassa tovább szegény artatlan at-
„tyankfijait, mért bizony nagyott az penz
„szüke, az Nagod fejedelmi keglmesseget a-
„lázatossan megszolgáljuk telyesületünkbe
„valo igaz hűséggel. Az mi az omult zava-
„ros, es haborus időkben elveszett két pe-
„csetet illeti, azokat itt már megmeczet-

„tettük, es Nagod rendelése szerent meg
 „ez előtt sokkal megküldettük Segesvarra Bu-
 „dai Peter Deák ő kelmenek, hogy azokat
 „vagy Nagodnak, vagy Itelő mester uram-
 „nak ország számára szolgáltassa által, miert
 „csudalyuk, hogy Nagod kezében meg nem
 „jöttek, talam Budai Peter Deak uram ő kegl-
 „me csak nem fogta az szegeny ország ka-
 „rara hasznalni. Az harmadik pecsetet, ugy
 „mint az Erdelyi magyar nemes nemzetét még
 „meg nem mecczetettük, mert az mint tud-
 „gyuk, az meg meg vagion, es az multt gyü-
 „lessen latta-is szemeivel egyik hüv jambor
 „Polgar Deputatusunk. Az mi uj pecsetün-
 „ket kerjük alazatosson Nagodat, küldesse
 „Nagod nekünk vissza, mert ország articu-
 „lussa tarttya, hogy Polgar mesterünknel al-
 „lyan, az ki gyülessen azzal öröкке meg fog
 „jelenni; csak hogy kapkassuk azt most visz-
 „sza akar Nagodtól, akar pedig Itelő mes-
 „ter uramtól, vagy Budai Peter Deak ő kegl-
 „metől, mert idegen kezben nem jó hagyni
 „mert rosz ember könnyen ellophattya, vagy
 „ujra elvesztheti. Mi oka Isten, es ország e-
 „lőtt ne legyünk, ha roszra fordittatik. Na-
 „god fejedelmi keglmességet alazatos hüvseg-
 „gel megszolgallyuk egész életünkben. De cae-
 „tero Illmam Celsitudiném Vestram diu, fe-
 „liciterque valere, ac regnare desideran: Da-
 „tum Cibinii Die 27 Septembris: Anno 1661.“
 „Illmae Celsitudinis Vestrae“
 „Servitores humillimi: Consul Ci-
 „biniensis substit: et Senatus Cibiniensis.“

Innen tehát következnek:

a) hogy 1661-ben az Erdélyi-Magyar Nemzet' számára új pecsét nem készült, mert meg volt még a' régibb, azaz: az 1659-beli pecsét.

b) hogy 1661-ben csak a' Székely és Szász nemzet számára készültek új pecsétek, mert a' régiek u. m. az 1659-beliek az akkori háborus, és zavaros időkben el veszttek.

Ezek már így lévén, a' következő kérdések támadhatnak:

1-ben Miért tétetett a' Székely és Szász nemzetnek 1661-ben újanon készült pecséteikre még magyar körül-írás is? — és

2-or Miért nem tétetett az Erdélyi Magyar Nemzetnek 1659-beli pecsétjére, 1661-ben harmoniának, vagy uniformitásnak okáért magyar körül-írás is?

Ezen utolsó kérdésre így felelek: az Erdélyi Magyar Nemzetnek 1659-beli pecsétjére 1661-ben azért nem tétetett még magyar körül-írás is, mert a' régi deák körül-írás elfoglalván már egészen a' pecsét-karimáját, arra magyar körül-írás el nem férhetett.

Az első kérdésre pedig ez a' felelet: a' Székely és Szász Nemzetnek 1661-ben újanon készült pecsétjeikre azért kellett ezen (az Erdélyi három nemzeteket egyesítő) magyar körül-írást: „*Három Nemzetből álló Erdély Országá*“ reá metczeni, mert Erdély Országának polgári testét 1659-ben négy Fő-Rend tette, ugymint 1) Erdélyi Vármegyék, 2) Székelység, 3) Szászság és 4) Ma-

gyar Országának Erdélyhez csatolt né mely részei, — 1661-ben pedig Apafi Mikály uralkodásának első kezdetén Erdélynek polgári teste csak három Rendből állott, ugy mint: 1) Erdélyi Vármegyéből, 2) Székelységből, és 3) Szászságból, mert hazánk történetéből tudgyuk, hogy Magyar Országának az előtt Erdélyhez tartozott részei részszerént Kemény János, részszerént pedig I-ső Leopold felekezetét követték, 's ennél fogva azok Apafi Mikályt fejedelemnek elején nem esmerték. Ezen változást sejdítették az Erdélyiek már 1659-ben midőn a' fennebb előhozott 1659-beli 3-dik Articulusban ez határozta-tott: „Ha valaha valamely időben (kit Isten eltávoztasson) Magyar Ország részei Erdélytől ha csak ideig is el találának szakadni, a' mint immár szomorú példánkra egynehányszor meg is lőtt, in tali casu az Erdélyi három Nemzetből álló Statusok egész Corpust constituálván az három pecséttel nomine totius Regni pecsételhesse nek, és azok alatt minden felé expediálhas sanak szintén ugy, mint a' mikor Magyar Ország részei véle egy Corpus voltak.“ — Tehát Apafi Mihály csak az 1659-beli Articulusnak tett eleget, midőn 1661-ben a' Székely és Szász Nemzet' számára újanon készült pecsétjeikre ezt metczetette: „Három Nemzetből álló Erdély Országá“ hogy ez által Erdély Országá polgári testének akoron három Rendből öszve-alkatott egyesége kifejeztessék. — Igaz ugyan, hogy min-

gyárt. 1661 után Magyar Országának némelly részei újra visszacsatoltattak Erdélyhez, de meg lévén már akkor az Ország nemzeti pecsétjei, atyáink új pecsétokról talám azért nem gondoskodtak, mivel az Erdélyi Magyar Vármegyék' pecsétjén meglévő deák körül-írás: „*Sigillum Comitatum Transilvannie*“ Magyar Országának Erdélyhez *incorporáltt* Vármegyéket is magában foglalhatta, mert azok már Erdélyhez lévén testesítve, (*incorporálva*) az Erdélyi magyar nemességhez tartoztak, és ezen körül-írásban: „*Sigillum Comitatum Transilvannie*“ belé lehettek foglalva.

Csak így tudom az Erdélyi három Nemzetek országos pecsétjeiken előforduló különösségeket megfejteni, és azokból származó kétségekre megfelelni; ha mások nálamnál e' részben szerencsésebbek, azon örvendeni fogok, és feleletjeket barátságosan ki is kérem, hogy eképpen a' kétség és homály tisztuljan ki, 's világosságot nyerhessünk.

Végre, hogy ős-atyáink miért tétették 1538-ban és azután 1661-ben ezen magyar körül-írást: „Három Nemzetből álló Erdély Országá“ egy pecsétről a' másokra által-folyólag? — annak okát azt vélem, hogy Erdélynek három különböző, de még is egyesült Rendjei, magokra egyenként hitelesen semmit se pecsételhessenek, és határozhassanak olyant, a' mi az egész Országat illethetné, mert az egész Nemzetnek pecsétjén előforduló magyar körül-írásnak (egy pe-

esétről a' másokra általfolyván) nincs tel-
lyes értelme, ha a' más nemzetnek pecsétje
utánna nem következik. — Tehát atyáink az
ilyen pecsétekkel való meg erősítés által az
Ország végzéseinek, és elhatározott törvé-
nyeinek több hitelességet (authentiát, con-
trolleriát) akartak adni.

Egyébaránt a' régibb időben éppen nem
voltak szokatlanok az ilyen általfolyó írásu
pecséték, így p. o. N. Közép Szolnok Vár-
megyének pecsétje 1702-ben *) még két kü-
lönböző pecsét-nyomoból (typariomból) ál-
lott e' képpen:

(CO) (SZO)
(MITA) (LNOK)
(TUS)

Hasonlólag Marmaros Vármegyének pe-
csétje, minden czímer nélkül, a' következén-
dő négy részből állott:

(CO) (MI) (TA) (TUS)
(MA) (KA) (MO) (RUS)

Gróf Kemény József
Magyar Tudós Társaság Tagja.

*) Közép Szolnok Vármegye 1727-ben már egyes
pecséttel (de még minden czímer nélkül) élt, 's pe-
csétje ilyen vala:

(SIGILLUM)
(COMITATUS)
(SZOLNAK)
(MEDIOCRIS)

A' mai czímeres pecsétje készült 1753-ban. —
Az erdélyi Vármegyék közül Hunyad Vármegye élt
előbb czímeres pecséttel, mely készült 1490-ben.